

สรุปเนื้อหาการสัมมนา

โครงการสัมมนาสำหรับคณะกรรมการสิทธิและสมาชิกรัฐสภา
เรื่อง สิทธิและความเท่าเทียมระหว่างเพศในกฎหมายไทย
วันพุธที่ 2 มีนาคม 2565 เวลา 09.00 – 12.00 น.

ผ่านช่องทางออนไลน์โปรแกรม Zoom

และถ่ายทอดสดผ่าน Facebook Live Fanpage สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า

.....

เวทีสัมมนาสาธารณะ ครั้งที่ 2 เรื่อง “สิทธิและความเท่าเทียมระหว่างเพศในกฎหมายไทย” เป็นความร่วมมือกันระหว่างคณะกรรมการสิทธิการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร และสถาบันพระปกเกล้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมระหว่างเพศในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ ในปัจจุบันที่ประเทศไทยมีกฎหมายเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ คือ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 อันมีเป้าหมายในการให้ความคุ้มครองแก่เพศหญิง เพศชาย รวมทั้งบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียม ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวมีการบังคับใช้มานานกว่า 7 ปีแล้ว จึงถึงเวลาที่ต้องมาทบทวนว่ากฎหมายได้สร้างความเปลี่ยนแปลงในความเท่าเทียมและเสมอภาคในสังคมไทยต่อเรื่องเพศมากน้อยเพียงใด รวมถึงประเด็นที่จะนำไปศึกษาต่อยอดและปรับใช้กับการพัฒนาระบบกฎหมายของประเทศไทย โดยในการจัดงานครั้งนี้มีคณะกรรมการสิทธิการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร และคณะกรรมการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง บุคลากรในวงงานรัฐสภา นักวิชาการ และประชาชนทั่วไปสนใจเข้าร่วม

เวทีสัมมนาสาธารณะ
ONLINE

สิทธิ และ ความเท่าเทียมระหว่างเพศ
ในกฎหมายไทย

2 มีนาคม 2565
เวลา 08.50 - 12.00 น.

ลงทะเบียน ฟรี

ติดต่อสอบถาม
โทร. 0 2141 9557
โทร. 0 2141 9551
สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า

ในช่วงแรกของการจัดงานนางมุกดา พงษ์สมบัติ ประธานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สภาผู้แทนราษฎร กล่าวเปิดงาน โดยมีสาระสำคัญว่าจากการที่พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศมีผลบังคับใช้มาแล้วกว่า 7 ปีนั้น ถึงเวลาแล้วที่ต้องมีการอนุวัติกฎหมายตามมาตรา 77 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าว อันจะนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมายให้มีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันรวมถึงสอดคล้องรองรับกับพันธกรณีอนุสัญญาที่รัฐไทยได้ให้สัตยาบันไว้ ซึ่งในการนี้คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์และผู้มีความหลากหลายทางเพศ อันเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการมุ่งเน้น แก้ไขปัญหา ค้ำครองสิทธิและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์และผู้มีความหลากหลายทางเพศ ได้มีความเห็นพ้องร่วมกันที่จะช่วยกันผลักดันให้เกิดความเท่าเทียมและมีการค้ำครองสิทธิของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์และผู้มีความหลากหลายทางเพศสำหรับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมทางเพศนั้นเกิดขึ้นมาจากการที่สังคมเล็งเห็นความสำคัญในการสร้างความเท่าเทียมและเสมอภาคระหว่างเพศ ซึ่งจำเป็นที่ประชาชนทุกคนต้องเคารพกฎหมายอันจะนำไปสู่ความเสมอภาคระหว่างเพศตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เพราะทุกคนในสังคมล้วนมีความหวังที่อยากจะเห็นความเสมอภาคและความเท่าเทียมเกิดขึ้นในสังคมแห่งนี้ หากมีบทบัญญัติใดที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ระบบรัฐสภาจะเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้ดีขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เพราะหนึ่งความคิดหนึ่งความหมายของทุกคนจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนสังคมให้ดีขึ้นได้ แม้ว่าสิทธิของมนุษย์จะเลือกเกิดไม่ได้ แต่สิทธิที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ความต้องการและการดำรงอยู่ของความเป็นมนุษย์เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ทุกคนต้องได้รับอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

จากนั้นเข้าสู่การจัดสัมมนาทางวิชาการ ซึ่งแบ่งกิจกรรมออกเป็น 2 กิจกรรมหลัก ได้แก่

🚩 การแสดงปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “กฎหมายไทยกับความเท่าเทียมระหว่างเพศ” โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

🚩 การอภิปราย เรื่อง “เท่าแท้หรือเท่าเทียม : 7 ปี กับ พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ” โดยได้รับเกียรติจากวิทยากรในหลายภาคส่วน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวตรี สุขศรี อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นางสาวสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง ผู้อำนวยการมูลนิธิส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคม คุณธัญวรัตน์ กมลวงศ์วัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และ นายนายณวัฒน์ ศรีปัดถา นักวิชาการผู้ชำนาญการ สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้าทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ

ทั้งนี้ สามารถสรุปรายละเอียดทางวิชาการจากเวทีสัมมนาสาธารณะได้ ดังต่อไปนี้

การปาฐกถาพิเศษ เรื่อง กฎหมายไทยกับความเท่าเทียมระหว่างเพศ
รองศาสตราจารย์ ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์
อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “กฎหมายไทยกับความเท่าเทียมระหว่างเพศ” ได้อธิบายถึงประเด็นสำคัญเกี่ยวกับภาพรวมของกฎหมาย และความเท่าเทียมระหว่างเพศ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของกฎหมายที่จะลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางเพศในสังคม โดยเริ่มต้นจากการตั้งถามถึงกฎหมายของรัฐ และความพยายามของรัฐในการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียม ซึ่งสำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมระหว่างเพศนั้นมักอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อเรื่องเพศว่ามีเพียง 2 เพศตามหลักธรรมชาติ อีกทั้งเพศชายมีความเข้มแข็งกว่าเพศหญิง จึงนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำและไม่เสมอภาคที่ปรากฏในกฎหมาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องทวนกลับมาทบทวนว่ากฎหมายดังกล่าวเหล่านั้นว่าได้ทำหน้าที่ในการสร้างความเท่าเทียมและความเสมอภาคหรือยัง

ทัศนคติต่อสถานการณ์ความเท่าเทียมทางเพศในปัจจุบัน

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ความเท่าเทียมทางเพศในปัจจุบัน รศ.ดร. ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ซึ่งมักอยู่บนพื้นฐานของความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพและเพศวิถี แต่คนส่วนใหญ่ในปัจจุบันมักมองว่าประเด็นความเท่าเทียมระหว่างเพศหญิงและเพศชายมีความเท่าเทียมและไม่มี ความเหลื่อมล้ำปรากฏแล้ว หากตามข้อมูลและการวิจัยยังปรากฏสถานการณ์ ดังต่อไปนี้

1) การศึกษา คนในสังคมส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าการเข้าถึงการศึกษาในปัจจุบันมีความเท่าเทียม ไม่มี ความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากผู้หญิงได้รับโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกับผู้ชาย และทุกเพศสามารถเข้าถึง การศึกษาได้อย่างเสมอภาคและเสรี ตามจำนวนสถิติของ ODC¹ ที่ระบุว่าปัจจุบันนี้มีนักศึกษาผู้หญิงเข้าเรียน ในระดับอุดมศึกษามากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะสาขาการศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ยกเว้นเพียงสาขา วิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ที่สัดส่วนของผู้ชายยังมากกว่า ซึ่งหมายความว่า เมื่อนักศึกษาผู้หญิงเรียน ระดับอุดมศึกษามากกว่าผู้ชาย การเข้าสู่ตลาดแรงงานในระดับต่าง ๆ ก็ย่อมมากกว่าเป็นธรรมดา ที่สำคัญสถิติ ยังระบุอีกว่าในเรื่องผลการเรียน ผู้หญิงก็มีผลการเรียนที่ดีกว่าผู้ชายและมีโอกาสสำเร็จการศึกษาได้มากกว่า

2) การทำงาน แม้ว่าผู้หญิงจะมีโอกาสในการเข้าถึงตลาดแรงงานได้ง่ายมากขึ้น แต่กลับกลายเป็นว่า รายได้เฉลี่ยที่ผู้หญิงได้รับมีความไม่เท่าเทียมกับผู้ชาย ผู้หญิงได้รายได้น้อยกว่าผู้ชาย และยังมีประเทศไหนที่ รายได้ระหว่างเพศหญิงและเพศชายเท่าเทียมกัน สืบเนื่องมาจากสาขาที่เรียนที่ส่งผลต่อตลาดแรงงานและ รายได้ ดังนั้นความเหลื่อมล้ำในส่วนของรายได้ระหว่างผู้หญิงและผู้ชายยังคงมีอยู่ เพราะเพศสภาพได้จำกัดให้ ผู้หญิงไม่เหมาะที่เรียนในสาขาที่สร้างรายได้มากอย่างเช่น สาขาวิศวกรรมศาสตร์ อันเกิดจากความเชื่อในเรื่อง เพศสภาพที่อยู่บนฐานความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียม

¹ ODC หรือ Organization development center education เป็นองค์กรที่เน้นการสร้างเปลี่ยนแปลงและเสริม สถาบันในประเทศต่าง ๆ ให้เข้มแข็ง

3) **การทุจริต** ตามการรายงานในนิตยสาร The Economist² ได้กล่าวถึงภาพรวมของการทุจริตในโลกปัจจุบันผลปรากฏว่าผู้หญิงมีอัตราส่วนในการทุจริตน้อยกว่าผู้ชาย ทั้งในระบบราชการและองค์กรเอกชน เพราะผู้หญิงมีโอกาสในการทุจริตน้อยกว่าผู้ชาย อีกทั้งมีโอกาสที่จะถูกจับได้มากกว่าผู้ชาย โดยเหตุผลสำคัญมาจากการที่ผู้หญิงมีข้อจำกัดการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

ดังนั้น จึงกล่าวได้ความเสมอภาคเท่าเทียมที่มักถูกกล่าวอ้างอยู่เสมอว่าผู้หญิงและผู้ชายในปัจจุบันมีความเสมอภาคเท่าเทียมแล้วนั้น แต่ทว่าในความเป็นจริงเรื่องความเสมอภาคเท่าเทียมยังมีความเหลื่อมล้ำ แม้ว่าจะมีรัฐธรรมนูญที่รับรองความเท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย แต่จากตัวอย่างข้างต้นทำให้ต้องทวนกลับมาทบทวนว่าสถานะของผู้หญิงและผู้ชายมีความเท่าเทียมจริงหรือไม่ เพราะความเสมอภาคเท่าเทียมระหว่างเพศเป็นมิติที่ซับซ้อน

การบังคับใช้กฎหมายในปัจจุบัน

ในส่วนของประเด็นเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย จะเห็นได้ว่ารัฐมีความพยายามมายาวนานที่จะใช้กฎหมายของรัฐในการจัดการความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย โดยต้องกลับไปพิจารณาถึงกฎหมายของรัฐสมัยใหม่ที่มีการรับรองแบบแผนความสัมพันธ์และอำนาจหน้าที่ของผู้หญิงและผู้ชายตามประเพณีวิถีปฏิบัติของแต่ละสังคมแตกต่างกันไป ทว่าแบบแผนประเพณีที่ยึดถือกันอยู่ฐานเพศสภาพที่จัดให้ผู้หญิงและผู้ชายไม่เท่าเทียมกัน การแบ่งบทบาทหน้าที่ในสังคมของผู้หญิงและผู้ชายเป็นไปในลักษณะที่ให้คุณค่าผู้หญิงน้อยกว่าผู้ชาย ดังนั้นเครื่องมือที่เรียกว่ากฎหมายที่จะใช้สร้างความเท่าเทียมและลดความเหลื่อมล้ำนั้นกลับกลายเป็นการยอมรับอำนาจความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศ จึงนำไปสู่การต่อสู้เคลื่อนไหวของขบวนการสตรีนิยมในการพยายามยกเลิกกฎหมายที่มีความเหลื่อมล้ำ และให้อภิสิทธิ์อำนาจแก่ผู้ชาย

การต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางเพศผ่านการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และลดความเหลื่อมล้ำเริ่มเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยมีประเด็นสำคัญ 3 ประการ คือ หนึ่ง กิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ สอง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในอาณาบริเวณส่วนตัว และสาม ภัยอันตรายที่เกิดจากความรุนแรงภายในครอบครัว

ประเด็นที่หนึ่ง การเคลื่อนไหวผ่านกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะ

ปัจจุบันนับได้ว่าความเหลื่อมล้ำทางเพศลดน้อยลง ผู้หญิงมีสิทธิมากขึ้นในสังคม นักสตรีนิยมหลายท่านออกมาแสดงเจตจำนงและเคลื่อนไหวผ่านการณรงค์เรียกร้อง “ความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ” โดยเฉพาะสิทธิพื้นฐานที่ต้องได้รับเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นเพศหญิง เพศชาย หรือกลุ่มความหลากหลายทางเพศ ในเรื่องของการศึกษาและการทำงาน กล่าวคือ รัฐได้มีความพยายามในการสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างโอกาสให้กับคนทุกเพศ โดยการกำหนดนโยบายและตั้งเป้าหมายเรื่องสิทธิสตรีและส่งเสริมการจ้างงานเพศหญิงเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การผลักดันและเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในสถาบันทางการเมืองภาครัฐ การกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นผู้หญิง ล้วนเป็นกิจกรรมการเคลื่อนไหวสาธารณะเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเพศ

ประเด็นที่สอง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในอาณาบริเวณส่วนตัว

กฎหมายแห่งรัฐได้คุ้มครองความเท่าเทียมระหว่างเพศ

² The Economist. “Why women are less likely to be corrupt than men,” [Why women are less likely to be corrupt than men | The Economist](#).

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา อายุ สภาพทางกายและสุขภาพ รวมทั้งเพศ โดยกฎหมายได้เกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตประจำวันและในอาณาบริเวณส่วนตัว อาทิเช่น กฎหมายครอบครัว กฎหมายการสมรส กฎหมายเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม จนกระทั่งในปัจจุบันการต่อสู้ได้ขยายไปสู่การคุ้มครองและรับรองกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศด้วยเช่นกัน จะเห็นได้ว่าการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งกฎหมายที่สร้างอัตลักษณ์และตัวตนทางเพศไม่ได้ถูกจำกัดเฉพาะรักต่างเพศอีกต่อไป เพราะสังคมมองเห็นสิทธิของกลุ่มความหลากหลายทางเพศที่จะได้รับการคุ้มครองมากขึ้น การเสนอกฎหมายจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยและสร้างค่านิยมเรื่องความเสมอภาคและเท่าเทียมระหว่างเพศอย่างแท้จริง

ประเด็นที่สาม ภัยอันตรายที่เกิดจากความรุนแรงภายในครอบครัว

ความรุนแรงบนฐานของเพศสภาพ

(gender-based violence) เป็นหนึ่งในการละเมิดสิทธิมนุษยชน และลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่สำคัญได้ส่งผลเสียต่อการพัฒนามนุษย์ ความรุนแรงทางเพศได้หยั่งรากลึกในทัศนคติของผู้ที่เพิกเฉยต่อการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ชุมชนและประเทศ จึงเห็นถึงความพยายามเรียกร้องการปฏิรูปกฎหมายไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติ การปกป้องทุกเพศจากความรุนแรงในทุกรูปแบบรวมถึงโครงสร้างทางสังคมที่เอื้อไม่เกิดการเลือกปฏิบัติ โดยให้ผู้กระทำความผิดได้รับผิด และปกป้องผู้ที่เป็นเหยื่อให้ปลอดภัย สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมผ่านกฎหมายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27) โดยเนื้อหาเกี่ยวกับความผิดทางเพศ³

ความเห็นต่อพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ

วิทยากรได้ชี้ให้เห็นว่ารัฐไทยมีความพยายามที่จะใช้กฎหมายเพื่อรับรองความเท่าเทียมและอัตลักษณ์ทางเพศ และขยายไปสู่ความเท่าเทียม แต่ในกรณีสำหรับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 นั้น วิทยากรมองว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ทราบถึงการมีอยู่ของกฎหมายฉบับดังกล่าว จึงทำให้ไม่เห็นผลในทางปฏิบัติ ดังนั้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเท่าเทียมทางเพศจะต้องตั้งอยู่บนฐานเรื่องเพศสถานะและเพศวิถี โดยเริ่มต้นจากการสร้างความเข้าใจร่วมกันภายในสังคมว่าปัจจุบันนี้ไม่ได้มีเพียงแค่ 2 เพศตามหลักกายภาพทางธรรมชาติแต่ยังมีเพศที่หลากหลาย โดยกฎหมายจะต้องไม่ทำหน้าที่หรือเป็นเครื่องมือเพื่อรองรับอคติทางเพศ กฎหมายต้องไม่ผลิตซ้ำความไม่เท่าเทียมที่ถูกตรึงโดยรัฐ ความเท่าเทียมแห่งกฎหมายขึ้นอยู่กับตัดสินใจของคนในสังคม

³ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 27). (2562, พฤษภาคม 27). ราชกิจจานุเบกษา, (136(69ก).

“ กฎหมายของรัฐสมัยใหม่รับรองแบบแผนความสัมพันธ์
และอำนาจหน้าที่หญิงชายตามประเพณีวิถีปฏิบัติของสังคม
**แต่แบบแผนความเชื่อในเรื่องเพศสภาพ
ยังคงอยู่บนฐานความ
เหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียม**
กฎหมายของรัฐจึงสะท้อน
ความเหลื่อมล้ำ
และความไม่เท่าเทียม ”

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลิดาภรณ์ สัจสัมพันธ์
อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การอภิปราย หัวข้อ “เท่าแท้หรือเท่าเทียม :7 ปี กับ พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวตรี สุขศรี
อาจารย์คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นางสาวสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง
ผู้อำนวยการมูลนิธิส่งเสริม
ความเสมอภาคทางสังคม

คุณชญวจน์ กมลวงศ์วัฒน์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นายณวัฒน์ ศรีปัดถา
นักวิชาการผู้ชำนาญการ
สถาบันพระปกเกล้า

ข้อค้นพบจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายและข้อเสนอแนะ

การศึกษาระบบบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย⁴ เป็นการศึกษาพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ รวมทั้งอนุบัญญัติฉบับต่าง ๆ ที่มีผลใช้บังคับมานานกว่า 7 ปีแล้วนั้นสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ พบว่ากฎหมายยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ควรจะเป็น อันหมายถึงความเสมอภาคระหว่างเพศในสังคมไทย และการลดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เนื่องจากการรับรู้ถึงการมีอยู่ของกฎหมายฉบับดังกล่าวยังอยู่ภายในวงจำกัดจึงไม่เห็นผลในทางปฏิบัติ ถึงกระนั้นกฎหมายนี้ยังคงมีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับสังคมไทย กล่าวได้ดังนี้

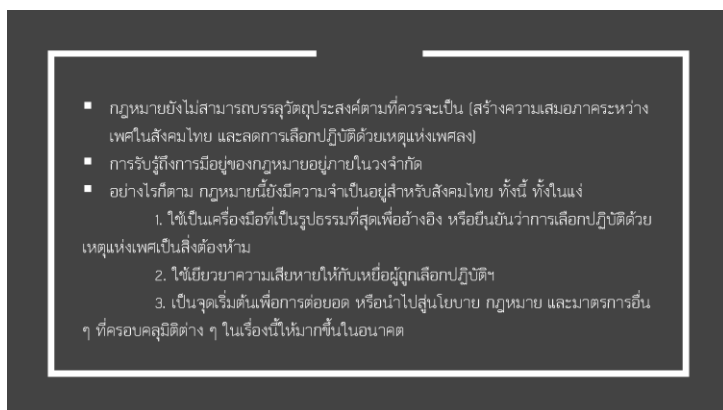
1. กฎหมายฉบับนี้เป็นเครื่องมือที่เป็นรูปธรรมที่สุดในการยืนยันว่าการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศเป็นสิ่งต้องห้ามในสังคมไทย
2. กฎหมายฉบับนี้เป็นเครื่องมือในการบังคับใช้เพื่อเยียวยาความเสียหายให้แก่เหยื่อที่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ
3. กฎหมายฉบับนี้จะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านกฎหมาย นโยบายและมาตรการอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความเท่าเทียมและเสมอภาคระหว่างเพศทั้งผู้หญิง ผู้ชายและผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

⁴ สาวตรี สุขศรี. (2564). การศึกษาการบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

ดังนั้นจึงสังเกตเห็นได้ว่านโยบาย และกฎหมายของไทยต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับหลักความเท่าเทียมระหว่างเพศมากขึ้น เพราะกฎหมายบางฉบับของไทยยังมีความเหลื่อมล้ำ แต่กระนั้น พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศได้กำหนดให้การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศเป็นเรื่องต้องห้าม ยิ่งเป็นการกระตุ้นให้คนในสังคมตระหนักได้มากขึ้นว่าไม่สามารถเลือกปฏิบัติกับบุคคลอื่นด้วยเงื่อนไขแห่งเพศ อีกทั้งกฎหมายฉบับนี้ยังมีช่องทางให้ผู้เสียหายสามารถร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามบทบัญญัติในกฎหมาย เพราะกฎหมายได้สร้างกลไกเพื่อขับเคลื่อนให้การบังคับใช้กฎหมายมีผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์ ดังต่อไปนี้

- คณะกรรมการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ (สทพ.) เป็นคณะกรรมการระดับชาติมีอำนาจหน้าที่ในการวางนโยบาย และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในระดับโครงสร้าง
- คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (วลพ.) มีอำนาจในพิจารณาชี้ขาดคำร้องว่ามีการเลือกปฏิบัติเกิดขึ้นหรือไม่
- กองทุนส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ เป็นกองทุนเพื่อจ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้กับผู้ถูกเลือกปฏิบัติ และยังเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศด้วย

นอกจากนี้ยังมีภารกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานผู้บังคับใช้และประสานงานระหว่างสากลข้างต้น จากการศึกษาพบว่ากฎหมายฉบับนี้ยังไม่สัมฤทธิ์ผลเป็นผลมาจากการมีบทบาทของคณะกรรมการ สทพ. ที่มีน้อยเกินไปในการแก้ไขปัญหา และสร้างความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในระดับ

โครงสร้างและปรับเปลี่ยนค่านิยมของคนในสังคมต่อทัศนคติเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ จะเห็นได้ว่าไทยมีกฎหมายจำนวนหนึ่งที่ยังมีการเลือกปฏิบัติทางเพศ ดังนั้นจึงจำเป็นที่รัฐไทยต้องกลับมาทบทวนอย่างจริงจังเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาในภาพรวม ในส่วนของคณะกรรมการ วลพ. พบว่ายังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากไม่ได้เป็นคณะกรรมการประจำ ไม่สามารถทำงานในเชิงรุกได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งกฎหมายยังกำหนดให้ผู้เสียหายเท่านั้นที่มีสิทธิยื่นคำร้อง จึงทำให้คณะกรรมการไม่สามารถยุติการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศได้อย่างชัดเจน และส่งผลกระทบต่อสิทธิประชาชนโดยรวมและหาผู้เสียหายที่เฉพาะเจาะจงไม่ได้ โดยเฉพาะกรณีการเลือกปฏิบัติที่โจ่งแจ้งเป็นการกระทำในเชิงสาธารณะ เช่น การรับสมัครเข้าเรียนหรือทำงานที่มีการระบุเพศหญิงหรือชายเท่านั้น ซึ่งได้สร้างผลกระทบต่อผู้เสียหายในวงกว้างโดยเฉพาะผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ แต่กลับไม่มีผู้เสียหายโดยตรงเพราะผู้เสียหายโดยตรงในกรณีนี้คือ คนสมัครงานหรือเรียนที่เป็นคนที่มีความหลากหลายทางเพศ จึงเป็นการตอกย้ำความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อย่างชัดเจน

อีกปัญหาหนึ่งที่ทำให้การบังคับใช้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์แห่งกฎหมาย คือ การขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญและทำงานด้านนี้โดยเฉพาะ ไม่มีคู่มือการทำงานหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการทางกฎหมาย ที่สำคัญกฎหมายและสิทธิต่าง ๆ มีการรณรงค์ในวงจำกัดมุ่งเน้นเฉพาะภาครัฐด้วยกันเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบปัญหาที่ตัวกฎหมายเองอีกหลายประการ อาทิ คำนิยามที่ไม่ชัดเจน ไม่ครอบคลุมวิถีทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศ รวมทั้งกำหนดช้อยกเว้นไม่ให้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ

ที่ไม่เป็นธรรม ทั้งการเมืองและศาสนา จนนำไปสู่การสนับสนุนการเลือกปฏิบัติในมิติดังกล่าว กล่าวคือ คำนียามสำคัญของกฎหมายที่บัญญัติไว้ว่า “การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม” สะท้อนว่ารัฐไทยมองการเลือกปฏิบัติบางอย่างสามารถกระทำได้และมีความเป็นธรรม แต่จริง ๆ แล้วการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบไหนก็คือความไม่เป็นธรรม

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นหลัก คือ หนึ่ง ตัวบทกฎหมาย และสองการบังคับใช้

ประเด็นที่หนึ่ง ตัวบทกฎหมาย

ระหว่างเพศ รวมทั้งบทนิยามในมาตรา 3 ให้ครอบคลุมทุกเพศ ยกเลิกข้อยกเว้นในมาตรา 17 โดยเฉพาะการอ้างอิงหลักศาสนาและความมั่นคงของประเทศเพื่อยกเว้นการเลือกปฏิบัติ อีกทั้งต้องมีการทบทวนแก้ไขในมาตรา 18 เรื่องผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ และอำนาจของคณะกรรมการในการรับคำร้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและสัมฤทธิ์ผลมากที่สุด สุดท้ายคือการพิจารณาถึงอนุบัญญัติที่ว่าด้วยการจ่ายเงินค่าชดเชยในระยะเวลายาวที่มีการยื่นคำร้อง เพื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการช่วยเหลือผู้เสียหาย

สำหรับตัวบทกฎหมายจะต้องพิจารณาทบทวนเพื่อแก้ไขปรับปรุงถ้อยคำของกฎหมาย การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

ตัวบทกฎหมาย

- พิจารณาทบทวนเพื่อแก้ไขปรับปรุงถ้อยคำของกฎหมาย (การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ) รวมทั้งบทนิยามในมาตรา 3 ให้ครอบคลุมกับทุกเพศจริง
- ยกเลิกข้อยกเว้นตามมาตรา 17 วรรคสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอ้างหลักศาสนาและความมั่นคงของประเทศเพื่อการเลือกปฏิบัติ
- ทบทวนแก้ไขมาตรา 18 เรื่องผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ วลพ. รวมทั้งอำนาจในการพิจารณารับเรื่องไว้ แม้มีการใช้สิทธิทางศาล เฉพาะบางกรณีที่ยังเรียกร้องมีความแตกต่างกัน
- พิจารณาแก้ไขอนุบัญญัติที่ว่าด้วยการจ่ายเงินชดเชย เปิดช่องให้สามารถช่วยเหลือผู้ร้องระหว่างกระบวนการพิจารณาได้ รวมทั้งพิจารณาทบทวนคุณสมบัติของผู้มีสิทธิขอรับสนับสนุนในการทำกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ

ประเด็นที่สอง การบังคับใช้

ถึง การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายนั้นต้องเริ่มจากการทบทวนพิจารณาบทบาทของคณะกรรมการ วลพ. ให้มีตำแหน่งประจำเพื่อการทำงานที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีการเพิ่มบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อทำหน้าที่ดูแลประเด็นความเท่าเทียมระหว่างเพศโดยตรง และควรมีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับบุคลากรที่ไม่ได้เป็นนักกฎหมาย มีการรวบรวมกรณีศึกษาจากทั้งประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และช่วยให้คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องสามารถตีความกรณีการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง

ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายนั้นต้องเริ่มจากการทบทวนพิจารณาบทบาทของคณะกรรมการ วลพ. ให้มีตำแหน่งประจำเพื่อการทำงานที่ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ มีการเพิ่มบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อทำหน้าที่ดูแลประเด็นความ

การบังคับใช้

- พิจารณาทบทวนเพื่อกำหนดให้คณะกรรมการ วลพ. อย่างน้อยหนึ่ง หรือมากกว่านั้นเป็นตำแหน่งประจำและทำงานเต็มเวลา
- เห็นอัตราค่าจ้างพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อส่งเสริมประเด็นความเท่าเทียมระหว่างเพศโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานที่ประจำอยู่ในต่างจังหวัด
- พิจารณาเพิ่มอัตราค่าจ้างประจำเป็นพิเศษด้วย เนื่องจากเป็นตำแหน่งที่มีความจำเป็นต่อการบังคับใช้กฎหมาย
- ควรมีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินคดีต่อไปสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้เป็นนักกฎหมาย
- รวบรวมกรณีศึกษาการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศทั้งในและต่างประเทศ และทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดหมวดหมู่ เพื่อใช้เป็นคู่มือคณะกรรมการ วลพ. ในการช่วย “ตีความ” การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ
- ทบทวนให้หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้เป็นหน่วยงานอิสระ หรือหน่วยงานเฉพาะ
- ประสานคณะกรรมการระดับชาติของคณะกรรมการ สทพ. ซึ่งค่อนข้างมีความสำคัญต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลงในประเด็นนี้ ควรมีที่มาจากระบบการสรรหา หรือเลือกตั้งจากผู้หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การขับเคลื่อนความเท่าเทียมระหว่างเพศผ่านพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศในสังคมไทย

ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW)⁵ รวมถึงพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาฉบับดังกล่าว ทำให้หน่วยงานได้มีความพยายามเปลี่ยนแปลงทั้งทางนโยบายและการปฏิบัติ รวมถึงโครงสร้างของกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เพื่อให้ผลสอดคล้องกับอนุสัญญา จึงเป็นผลให้มีการบัญญัติพระราชบัญญัติความเท่าเทียมทางเพศ พ.ศ. 2558 ซึ่งก่อนหน้านี้ไทยต้องเผชิญกับความไม่เท่าเทียมและเสมอภาคในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็น เรื่องแรงงานที่ได้รับค่าจ้างไม่เท่ากัน การเลือกปฏิบัติแห่งเพศ และสิทธิของผู้พิการ เป็นต้น แต่ถึงกระนั้นแม้ว่าประเทศไทยจะเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาโดยการให้สัตยาบันถึงความเท่าเทียมจำนวนมาก และมีการนำหลักคิดดังกล่าวมาจัดทำร่างกฎหมายนั้นกลับแสดงให้เห็นว่ากฎหมายหลายฉบับของไทยไม่มีการคำนึงถึงมุมมองความเสมอภาคและความเท่าเทียม

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาพบว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวในเชิงปฏิบัติไม่ได้ครอบคลุมทุกเพศ ยังปรากฏความเหลื่อมล้ำหลายประการ อาทิเช่น การจ้างงานที่มีสถานะไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย การถูกคุกคามทางเพศในสถานประกอบการ กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศถูกระทำซ้ำเราในสถานที่ทำงาน ผู้พิการที่ถูกกดทับเป็นลำดับรองในพื้นที่สาธารณะอีกทั้งยังถูกเลือกปฏิบัติจากคนในสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นที่กฎหมายต้องคำนึงถึงทุกกลุ่มคนและต้องคำนึงถึงความเสมอภาคอย่างแท้จริง โดยไม่ได้จำกัดเฉพาะความเท่าเทียมระหว่างเพศหญิงชายเท่านั้น แต่ต้องหมายรวมถึงทุกกลุ่มทุกสถานะในสังคมที่สามารถเข้าถึงความเท่าเทียมที่เป็นธรรมได้อย่างเสมอภาคทั้งในกฎหมายและในสังคม

⁵ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2551). *หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ*. สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, น. 15-22.

ถึงแม้ว่าคณะกรรมการ สทพ. นั้นได้มีการเพิ่มอำนาจในการกำหนดมาตรการพิเศษเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมระหว่างเพศและการลดการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานและวิถีปฏิบัติตามอนุสัญญาที่รัฐไทยได้ให้สัตยาบันไว้ แต่ยังไม่ได้กำหนดนโยบายหรือมาตรการเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติทางเพศอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การจัดทำข้อเสนอแนะว่าด้วยแนวปฏิบัติด้านการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศในสถานประกอบการ แต่ไม่ได้มีการพิจารณาแนวทางปฏิบัติอย่างจริงจัง อีกทั้งประเด็นเรื่องความเท่าเทียมทางเพศก็มักถูกนับว่าไม่ใช่เรื่องเร่งด่วน อีกหนึ่งประการที่สำคัญคือการพิจารณาทบทวนถึงสัดส่วนของผู้หญิงและผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในฐานะคณะกรรมการทั้ง 2 ส่วนในอัตราที่เหมาะสม เพราะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาในการตีความความเสียหายที่เกิดกับผู้ยื่นคำร้องเพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมมากที่สุด

ในส่วนของการดำเนินงานของคณะกรรมการ วลพ. นั้นต้องเข้าใจก่อนว่าคณะกรรมการเกิดขึ้นก่อนการมีระเบียบและคณะกรรมการต้องใช้ระยะเวลาในการตีความกรณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการพิจารณาคำร้องของคณะกรรมการ วลพ. พบว่า แม้ว่าคณะกรรมการจะดำเนินการได้ส่วนข้อเท็จจริงอย่างเต็มที่ รวมถึงการติดตามตัวผู้ร้อง ผู้ถูกร้องและพยานมาให้ข้อมูลอย่างใกล้ชิด มีการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่ติดตามข้อเท็จจริง แต่ยังคงพบอุปสรรคที่ส่งผลให้การพิจารณาคำร้องล่าช้า การตีความคำร้องว่าเป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ รวมถึงความร่วมมือของผู้ร้องและผู้ถูกร้องในการให้ข้อมูลประกอบการพิจารณา เนื่องจากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ. นั้น กฎหมายได้กำหนดเป็นที่สุด กล่าวคือ การอุทธรณ์คำวินิจฉัยจะกระทำต่อไปไม่ได้อีกแล้ว แต่ทั้งนี้ไม่ได้ตัดสิทธิในการนำประเด็นข้อพิพาทดังกล่าวไปฟ้องร้องต่อศาลที่มีอำนาจ ด้วยเหตุผลประกอบทั้งหลายเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่ากฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่เฉพาะการคุ้มครองสิทธิเท่านั้น แต่จะต้องดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการเคารพความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางเพศ โดยการสร้างนโยบายที่ก่อให้เกิดการเคารพต่อวิถีชีวิตที่มีความหลากหลายด้วย

สำหรับบทบาทของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นั้น ด้วยกลไกที่ถูกออกแบบโดยกฎหมายฉบับนี้ ส่งผลให้ทัศนคติและความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ระบบการทำงานแบบราชการ ล้วนเป็นเหตุให้ไม่สามารถประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างกรณีแรงงานข้ามชาติผู้หญิงที่เข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย หากโดยกระทำซ้ำเรา จะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าคุ้มครองได้ เนื่องจากผู้เสียหายเป็นผู้กระทำผิดทางกฎหมาย จึงจำเป็นต้องกลับไปพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายอีกครั้งว่าการตีความในกรณีดังกล่าวได้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ และการตีความแต่ละครั้งก็มีข้อกังวลว่าจะผิดหรือขัดกับกฎหมายอื่นหรือไม่ หากผิดหรือขัดกับกฎหมายก็จะไม่ได้รับสิทธิในการคุ้มครอง

สิ่งสำคัญคือการที่ภาคประชาสังคมได้ร่วมกันผลักดันให้เกิดกฎหมายฉบับนี้ โดยเฉพาะคำนิยามที่ครอบคลุมถึงโครงสร้างของความไม่เป็นธรรมในเรื่องการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศ เนื่องจากมีบางประเด็นที่ต้องใช้ความคิดพินิจพิเคราะห์จึงจะทราบได้ว่าการกระทำใดที่เป็นการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งเพศ เพราะสังคมชาชินกับการปฏิบัติเช่นนั้นมานานจนมองไม่เห็นว่าการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการเลือกปฏิบัติ และอีกประเด็นที่น่าสังเกตคือ การบัญญัติข้อยกเว้นโดยนำหลักเรื่องศาสนาและความมั่นคงมากำหนดไว้ นั้น ไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากศาสนานั้นเป็นเรื่องของเสรีภาพของปัจเจกบุคคลในการที่เชื่อและศรัทธา ไม่ได้เป็นเหตุที่จะใช้กฎหมายในการบังคับให้ปฏิบัติตาม อีกหนึ่งที่ภาคประชาสังคมให้ความสำคัญคือการจัดการปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศอย่างจริงจังโดยเฉพาะในสถานประกอบการ โดยแต่ละหน่วยงานจะต้องมีการประกาศเจตนารมณ์ชัดเจน มีแนวปฏิบัติ มีการคุ้มครองพยานและผู้กล่าวหา อีกทั้งการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเพศยัง

ถูกกล่าวถึงในเรื่องของผู้หญิงเสียมาก ทั้งที่ความเป็นจริงกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ กลุ่มผู้พิการ หรือกลุ่มแรงงานเองก็ยังคงถูกเลือกปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องเน้นเรื่องแผนขับเคลื่อนการเปลี่ยนทัศนคติ กรมกิจการสตรีฯ ในฐานะหน่วยงานหลักควรมียุทธศาสตร์ในการหากลุ่มเป้าหมายที่เป็นแกนนำในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นสังคมไทยต้องตระหนักและออกกฎหมายที่จัดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ไม่ใช่เฉพาะเพศหญิง แต่หมายรวมถึงกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ คนพิการ กลุ่มแรงงานรวมถึงกลุ่มเปราะบางของสังคม เพราะการไม่เลือกปฏิบัติเป็นรากฐานสำคัญของสิทธิมนุษยชน

แนวทางในการขับเคลื่อนและแก้ไขกฎหมายในฐานะฝ่ายนิติบัญญัติ

จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติมักจะถูกมองว่าเป็นกฎหมายการเมือง จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนากระบวนการในการร่างกฎหมายและเล็งเห็นถึงความสำคัญของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน หากกฎหมายที่ออกมาบังคับใช้ไม่สัมฤทธิ์ผลมากพอและต้องนำไปสู่การยกเลิกกฎหมายนั้น ๆ ก็หมายถึงการยกเลิกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคมได้ ในเมื่อปัจจุบันนี้สังคมไทยได้ตระหนักถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศและมี พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ซึ่งบังคับใช้มานานกว่า 7 ปีแล้วนั้นจำเป็นต้องกลับมาทบทวนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและแก้ไขกฎหมายเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะกว่ากฎหมายที่มีเจตนารมณ์ถึงการสร้างความเท่าเทียมในสังคมแต่ละฉบับจะผ่านได้นั้นไม่ใช่ง่าย การกลับมาทบทวนและแก้ไขอาจส่งผลดีมากกว่าการยกเลิก

สำหรับกระบวนการฝ่ายนิติบัญญัติการแก้ไขข้อบัญญัติในตัวบทกฎหมาย สามารถกระทำได้โดยการปรึกษาร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การทำเวทีประชาพิจารณ์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามี

ส่วนร่วม ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายได้ตรงตามเจตนารมณ์และเข้าใจบริบทของเพศสถานะ (gender) และเพศวิถี (sexuality) ในสังคม เพราะหัวใจหลักสำคัญของการยกร่างกฎหมายแต่ละฉบับนั้นคือการตอบสนองความต้องการและครอบคลุมการดำเนินชีวิตของประชาชนให้มากที่สุด

กลไกของรัฐสภาเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่จะช่วยพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขกฎหมายได้ โดยกระทำได้ดังต่อไปนี้

ยื่นเรื่องต่อคณะกรรมการการ เพื่อร่วมพัฒนาร่างกฎหมาย หรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สัมฤทธิ์ผลมากขึ้น

กลไกของพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน เป็นผู้ที่มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติ โดยการนำเสนอแนวคิดต่อสมาชิกพรรคการเมือง และจัดให้มีการประชุมพรรคการเมืองเพื่อนำไปสู่การยื่นชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ

การตั้งกระทู้ถามหน่วยงานหรือรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องถึงปัญหาการใช้พระราชบัญญัติที่มีการบังคับใช้มาแล้ว ผลที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อวิเคราะห์แนวทางและวิธีการทำงานหลังการบังคับใช้กฎหมาย จนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

ดังนั้นพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศจึงถือว่าเป็นหมุดหมายที่ดีสำหรับสังคมไทยในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย มีความพยายามของรัฐที่จะอุดช่องโหว่ของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเพศ แต่สิ่งสำคัญจะต้องเร่งให้ประชาชนรับรู้ในวงกว้างมากขึ้น และปรับปรุงแก้ไขในบางบทบัญญัติให้สอดคล้องกับบริบทของเพศสถานะและเพศวิถีที่ไม่ได้มีเพียงแค่ 2 เพศ และการจัดการเลือกปฏิบัติในทุกกลุ่มคน ไม่ใช่เฉพาะเพศหญิงแต่รวมถึงผู้พิการและแรงงาน เพราะความเท่าเทียมเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ทุกคน ทุกเพศต้องได้รับอย่างเสมอภาคกัน

ภาคผนวก

ช่องทางการรับชมงานสัมมนา เรื่อง “สิทธิและความเท่าเทียม
ระหว่างเพศในกฎหมายไทย” ย้อนหลัง

